

A pedagógiai szakszolgálatok prevenciós tevékenysége

MPT Prevenciók Szakosztály
2022. november 11.

Dr. Erdei Róbert
Tokaj-Hegyalja Egyetem
Comenius Intézet
Neveléstudományi Tanszék
egyetemi docens
B-A-Z Megyei Pedagógiai
Szakszolgálat
Encsi Tagintézmény
tagintézmény-igazgató,
pszichológus

A pedagógiai szakszolgálatok feladatai

- A pedagógiai szakszolgálatok működésére vonatkozó, illetve az ellátási körüket kijelölő legfontosabb jogszabályok a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, illetve a 15/2013 (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás,
- a szakértői bizottsági tevékenység,
- a nevelési tanácsadás,
- a logopédiai ellátás,
- a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás,
- a konduktív pedagógiai ellátás,
- a gyógytestnevelés,
- az iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás,
- illetve a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása

Gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás

- A szolgáltatást igénybe vevők akár már 0 éves kortól megjelenhetnek
- Koncentrál a komplex koragyermekkorai prevencióra
- Az ellátás igénybevételéhez szakértői véleményben foglalt javaslat szükséges
- A járási szinten működő szakszolgálati szakértői bizottságok megállapíthatják a jogosultságot szakorvosi vélemény (pl. neonatológia, fül-orr-gégészet, audiológia, szemészet, ortopédia és traumatológia, gyermek- és ifjúságpszichiátria, gyermekneurológia) alapján
- A korai fejlesztés ágazatközi együttműködésben valósul meg (egészségügyi-szociális-oktatási szféra)
- A koragyermekkorai intervenció célcsoportjai a fejlődési rizikóval született gyermekek, az eltérő vagy megkésett fejlődésű gyermekek, a sérült vagy fogyatékossgal élő gyermekek, a krónikusan beteg gyermekek, a pszichés fejlődés szempontjából veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, vagy kiemelten tehetséges gyermekek és mindezen gyermekek családjai is
- A terápiás ellátásban a különböző szakos gyógypedagógusok, konduktor, gyógytornász, pszichológus is részt vehetnek

Konduktív pedagógiai ellátás

- A központi idegrendszeri sérülés miatt mozgássérültté vált gyermekek rehabilitációjára irányul
- A bekövetkezett sérülés ellenére az egyén rendelkezik tartalékokkal, amelyekre a fejlesztés ráépíthet
- Speciális módszertannal dolgozik
- Sok esetben a korai fejlesztéssel összhangban, együttműködve valósul meg

Szakértői bizottsági tevékenység

- Három különböző szint jelenik meg: járási, megyei és országos hatáskörű bizottságok
- A járási szint az első lépcsőfok, korai fejlesztésre vonatkozó javaslat (SNI nélkül), BTMN megállapítása és felülvizsgálata, SNI gyanújának megállapítása
- Megyei szinten SNI megállapítása és felülvizsgálata, korai fejlesztésre való jogosultság is tartozhat ide, tankötelezettség meghosszabbítása, közösségi szolgálat alóli mentesítés
- Országos hatáskörű bizottságok egy-egy problématerületre fókuszálnak, látás, hallás, mozgás, beszéd
- A vizsgálatok több szakember együttes munkáját jelentik (gyógypedagógus, pszichológus és orvos)
- Preventív funkciója a problémák megfelelő feltárása, a fejlesztések megalapozása, a gyermek állapota súlyosbodásának elkerülése

Logopédiai ellátás

- A prevenció kiemelt jelentőséggel bír itt is, pl. a beszédhibák kialakulásának megelőzésében és a másodlagos, ráépülő tünetek elkerülésében
- Az elsődleges prevenciós tevékenység arra koncentrál, hogy a gyermek/tanuló környezete számára tájékoztatást, információt tudjon nyújtani
- A másodlagos prevenció abban az esetben válik relevánssá, ha a gyermeknél már észlelhető valamilyen probléma, ennek a súlyosbodását, a további nehézségek kialakulását kívánjuk megelőzni
- A harmadlagos prevenció a nyomonkövetésre, az utógondozást nyújtó tevékenységre helyezi a hangsúlyt, szinten tartással, a visszaesés vagy újabb tünetek kialakulásának megelőzésével
- 3 és 5 éves korban jogszabályilag kötelező szűréseket végeznek az óvodákban a logopédusok (nyelvi zavar, illetve beszéd- és nyelvi fejlettség állapotának mérése)

Gyógytestnevelés

- Rendszerek és jellemzők a szűrővizsgálatok ezen a szakfeladaton is
- Iskolaorvosok vagy védőnők végzik
- A szűrés a mozgásrendszerre, a mozgásszervek állapotára, azon belül is kiemelten a tartási hibákra, a gerinc-rendellenességekre koncentrál
- A foglalkozások célja erőteljesen kapcsolódik a szakszolgálat preventív tevékenységéhez
- A prevenció fókusza a kóros fizikai és élettani elváltozások kialakulásának megakadályozása
- A gyógytestnevelés foglalkozások során is törekednek a szakemberek a személyiség fejlődésének egészséges pályára állítására, a reális énkép, önértékelés kialakítására

Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló gondozása

- A személyiség teljes körű fejlesztése azért is kiemelt jelentőségű a tehetséggondozás során, mert az érintett gyermekek személyiségének nem minden területe egyforma fejlettséggel működik
- Fontos a reális énkép, önértékelés kialakítása, a gyengébben fejlett személyiségterületeken nyújtott támogatás, a teljes személyiségre koncentrált fejlesztő hatás
- A tehetséggondozásban részt vevők esetében is fontos cél a fejlődési vagy pszichés problémák kialakulásának megelőzése

Óvoda- és iskolapszichológiai ellátás

- Erősen alapoz a preventív szemléletre, a szakfeladaton dolgozók szerepe a prevenciós programok kidolgozásában is fontos
- Az elsődleges prevenciós szint a problémák megelőzésére fókuszál
- A másodlagos prevenció szintjén az óvoda- vagy iskolapszichológus tevékenységének fókusza áttevődik a célzott fejlesztő foglalkozásokra, a járulékos problémák megelőzésére
- A harmadlagos prevenció az ártalmak csökkentésére koncentrálnak, a pszichés megterhelés mértékét kívánja csökkenteni
- Az óvoda- és iskolapszichológusok tevékenységének elsődleges célja a gyermekek és tanulók személyiségének fejlesztése, a lelki egészségük védelme
- Nem feltétlenül csak „problémás” esetek jelenhetnek meg, lehetnek például személyiségfejlesztő csoportok is – amiknek szintén van preventív funkciójuk

Nevelési tanácsadás

- Rengeteg prevenciós elemet tartalmaz
- Szűrések (óvoda, iskola)
- Egyéni vagy kiscsoportos fejlesztések (pszichológusok, gyógy- vagy fejlesztő pedagógusok)
- Olyan tevékenységek, amelyek elejét veszik annak, hogy a szakszolgálat segítségére egyáltalán szükség legyen, pl. előadások, szülői vagy nevelőtestületi értekezletek, médiamegjelenések, publikációk, stb.
- Együttműködés az ágazatközi partnerekkel (egészségügy, szociális szféra)

Mindent egybevetve

- Az egészen korai életkortól kezdődően hangsúlyt helyeznek a szakszolgálatban dolgozó szakemberek, hogy a felmerülő problémákat a megelőzés eszközeivel próbálják elkerülni
- A szakszolgálati tevékenység a gyermek személyiségét komplex, holisztikus módon szemléli, annak fejlesztését pedig maximálisan beemeli céljai közé
- A különböző beavatkozások által nyújtott korrekatív tapasztalat nem kizárólag a konkrét terápiás folyamatban támogatja a gyermeket, hanem hatása transzferálódik az élet más területeire is
- Számos kapcsolódási pont fedezhető fel különböző partnerekkel (ágazatközi együttműködés, szülők, gyerekek, óvodák, iskolák, stb.)

Köszönöm a figyelmet!